

Polskie Biuro Eurydice
Fundacja RSE
ul. Mokotowska 43
Warszawa

Regulacje prawne dot. kształcenia na odległość w Europie

Opracowanie
Anna Smoczyńska
Beata Kosakowska

Na podstawie odpowiedzi krajowych biur Eurydice na Q&A Forum

Wrzesień 2010

WSTĘP

Niniejsze opracowanie powstało w oparciu o informacje nadesłane z krajowych biur Eurydice w odpowiedzi na pytanie postawione 30 lipca 2010 przez Polskie Biuro Eurydice w ramach serwisu Question and Answer. Pytanie zawierało prośbę o podanie aktów prawnych, zarówno w randze ustaw jak i rozporządzeń, zawierających odniesienia do zagadnienia kształcenia na odległość i – jeśli to możliwe – wskazanie w ich obrębie konkretnych artykułów, paragrafów etc. Pytanie trafiło do 35 biur Eurydice w 31 państwach objętych Siecią.

Do 30 sierpnia zarejestrowaliśmy **odpowiedzi z 11 krajów. Są to: Finlandia, Anglia, Czechy, Austria, Litwa, Hiszpania, Szwecja, Węgry, Grecja, Portugalia i Niemcy..**

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można stwierdzić, że **w czterech krajach (w Finlandii, Anglii, Austrii i Szwecji) nie istnieje legislacja regulująca kształcenie na odległość**. Jako uzasadnienie podawano głównie decentralizację systemu edukacji, która powoduje, że kształcenie na odległość należy do tych praktycznych rozwiązań, o których decyduje szczebel lokalny lub szczebel placówki (Finlandia), a kwestie metod nauczania, materiałów dydaktycznych i sposobów organizacji nauczania pozostają w gestii szkół i nie są regulowane centralnie (Szwecja). Brak legislacji dot. kształcenia na odległość w Anglii nie został opatrzony żadnym komentarzem. Z kolei w Austrii kształcenie to występuje przede wszystkim na poziomie szkolnictwa wyższego i w kształceniu dorosłych i jest regulowane przez porozumienia o współpracy pomiędzy uniwersytetami.

Natomiast **w siedmiu krajach (w Czechach, na Litwie, w Hiszpanii, na Węgrzech, w Grecji, Portugalii i Niemczech) obowiązująca legislacja zawiera zapisy dot. kształcenie na odległość**. Szczegółowy opis znajduje się poniżej.

CZECHY

Na szczeblu krajowym obowiązują regulacje prawne, które wymieniają edukację na odległość jako jedną z możliwych form kształcenia.

Ustawa o Edukacji (Ustawa Nr 561/2004 Coll.) w art. 25 określa formy kształcenia podkreślając, że kształcenie na poziomie szkoły średniej i wyższej zawodowej może być organizowane w trybie dziennym lub wieczorowym, jak również w formie e-learningu, kształcenia na odległość lub w formach łączonych. Ustawa wskazuje na równorzędność wszystkich tych form kształcenia, jednocześnie je definiując:

- a) kształcenie na odległość rozumiane jest jako samodzielna edukacja uzupełniona o indywidualne konsultacje naukowe w wymiarze 200-220 godzin w ciągu całego roku szkolnego;
- b) e-learning – jako samodzielna edukacja pobierana przy użyciu technologii informacyjnych, również uzupełniona o indywidualne konsultacje,
- c) łączone formy kształcenia – jako edukacja odbywająca się we wszystkich możliwych trybach i formach.

Czas trwania kształcenia w trzech powyższych formach może być dłuższy maksymalnie o jeden rok w stosunku do czasu trwania kształcenia prowadzonego w trybie dziennym. Ustawa o Edukacji w języku angielskim dostępna jest w Internecie pod adresem: <http://www.msmt.cz/areas-of-work/act-no>

Ustawa o Szkolnictwie Wyższym (Ustawa Nr 111/1998 Coll.) w art. 44 określa trzy możliwe formy kształcenia: tryb stacjonarny, tryb na odległość oraz tryb łączący te dwie formy. Ustawa w języku angielskim dostępna jest w Internecie pod adresem: http://www.msmt.cz/uploads/Areas_of_wor...1_1998.pdf

W Czechach obowiązuje ponadto **Ustawa o Weryfikacji i Uznawaniu Wyników Kształcenia** (Ustawa Nr 179/2006), która umożliwia oficjalne potwierdzenie kwalifikacji zdobytych w ramach kształcenia poza formalnym systemem edukacji. <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakon-c-1>

LITWA

Na Litwie obowiązuje szereg regulacji czy strategii krajowych, które w bezpośredni lub pośredni sposób dotyczą kształcenia na odległość.

Ustawa o edukacji

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=365736

Ustawa w kilku artykułach, m.in. 5, 32, 42, 64, odnosi się do kształcenia na odległość jako jednej z form nauki na różnych poziomach edukacji.

Ustawa o pozaformalnym kształceniu dorosłych

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=370996

Art. 5 wymienia kształcenie na odległość jako jedną z form nauki w ramach edukacji dorosłych.

Ustawa o szkolnictwie wyższym i badaniach naukowych

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=366717

Artykuły mówiące o rozszerzonych formach kształcenia, m.in. 47, 50, 55, 70, uwzględniają *implicite* kształcenie na odległość jako jedną z tych form.

Program dla Krajowego Uniwersytetu Wirtualnego na lata 2007-2012

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=297176&p_query=&p_tr2=

Część III – Cele i zadania programu

16. Cel główny: Na bazie doświadczeń oraz przy wykorzystaniu infrastruktury technologii informacyjnych, stworzenie warunków i ustanowienie wsparcia beneficjentów Programu; utworzenie sieci będącej wirtualną platformą działań; oferowanie mieszkańcom Litwy możliwości kształcenia na odległość na poziomie szkolnictwa wyższego oraz innych usług edukacyjnych; zwiększenie konkurencyjności edukacji litewskiej na rynku światowym.

17. Zadania: stymulowanie wirtualnego procesu rozwoju e-learningu; rozwój infrastruktury e-learningowej na terenie Litwy; rozwój zintegrowanej informacyjnej przestrzeni samoobsługi, planowania, zarządzania w sektorze szkolnictwa wyższego i badań naukowych.

Zarządzenie o kształceniu eksternistycznym i zaocznym

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=303759

Część I (1), część III (11, 13, 14)

Zarządzenie reguluje organizację eksternistycznego i zaocznego kształcenia dorosłych na poziomie podstawowym i średnim. Kształcenie tego typu może być prowadzone w formie

kursów i konsultacji indywidualnych, grupowych, a także udzielanych na odległość. Konsultacje na odległość definiuje się jako działanie edukacyjne prowadzone przy użyciu technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) m.in. poczty elektronicznej czy programów internetowych do stosowania w telefonach komórkowych. Konsultacje w tej formie mogą stanowić 1/3 wszystkich zajęć ucznia pobierającego naukę w trybie eksternistycznym lub zaocznym. W przypadku uczniów niepełnosprawnych, wszystkie konsultacje mogą odbywać się na odległość.

Strategia „Uczenia się przez całe życie”

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=329216&p_query=&p_tr2

Część III (17.9, 19.1)

17.9. W większości szkół wyższych funkcjonują Ośrodki Kształcenia na Odległość, których celem jest ustanawianie i rozwijanie szkolnictwa wyższego i ustawicznego prowadzonego w oparciu o technologie informacyjno-komunikacyjne.

19.1. Wciąż unowocześniane technologie ICT umożliwiają zwiększenie dostępu do edukacji, szybkie wyszukiwanie informacji, rozwój edukacji pozaformalnej, ustawicznej oraz kształcenia na odległość, demokratyzację różnorodnych form uczenia się i nauczania. Coraz szersze zastosowanie nowoczesnych technologii warunkowane jest zwiększeniem potrzeb przekwalifikowywania się i doskonalenia zawodowego.

Długoterminowa Krajowa Strategia Rozwoju

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=219184

Część III. Jednym z priorytetów w sektorze edukacji i nauki jest rozwój kształcenia na odległość oraz zwiększanie praktycznego zastosowania technologii edukacyjnych i informacyjnych w procesie uczenia się i nauczania.

Program Wdrażania Narodowej Strategii Edukacyjnej na lata 2003-2012

Ustalenia Strategii Edukacyjnej stanowią uzupełnienie Długoterminowej Krajowej Strategii Rozwoju i odnoszą się do planu rozwoju litewskiego systemu edukacji i sposobów jego realizacji. Część II określa cele, do których należą: opracowanie, zaakceptowanie oraz wdrażanie projektów kształcenia na odległość; rozwój programów kształcenia na odległość oraz rozbudowa sieci usług w tym zakresie (ze szczególnym uwzględnieniem osób o ograniczonej sprawności ruchowej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych). Część IV, 1.1.3-1.1.5 podaje przykłady realizacji powyższych celów poprzez zawiązanie na Litwie komputerowej sieci naukowo-badawczej LITNET oraz połączenie jej z europejskimi sieciami (więcej informacji: www.litnet.lt) czy prowadzenie systemu informacji dotyczącej szkolnictwa wyższego i badań naukowych LieMSIS.

<http://liemsis.liedm.lt/cms/liedm/app?service=external/index&sp=3883&sp=4060>

Strategia i Program Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=257174&p_query=&p_tr2

7.8. W 2003 r., aby umożliwić mieszkańcom kraju zdobycie i poprawę umiejętności w zakresie IT, stworzono możliwość indywidualnego uczestnictwa w kursach podstaw komputerowych prowadzonych na odległość (w ramach Programu Kształcenia na Odległość dla mieszkańców Litwy w zakresie podstaw IT, dostępnego pod adresem:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=308424&p_query=&p_tr2

Ponadto, w ramach szkolnictwa wyższego opracowano programy nauczania kształcenia na odległość oraz przygotowano osoby do ich prowadzenia. Informacje na temat innych działań znajdują się m.in. w punkcie 7.12 dokumentu (utworzenie sieci LITNET) oraz 7.13 (utworzenie szkolnych sieci kształcenia na odległość).

Program na rzecz zdobywania umiejętności obsługi komputera

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=241518&p_query=&p_tr2

Program wdrażany od 2004 r. Prowadzone są badania w zakresie umiejętności obsługi komputera, opracowywane i publikowane są również materiały poświęcone metodyce nauczania.

Język litewski w społeczeństwie informacyjnym: program na lata 2009-2013

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=355421

Kształcenie na odległość stanowi sposób na rozwijanie umiejętności językowych, zwłaszcza wśród osób litewskiego pochodzenia będących obywatelami innych krajów, a pragnących nauczyć się języka ojczystego. Więcej informacji również w części V (ocena i rezultaty wdrażania programu).

Zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w kształceniu ogólnym i zawodowym: program oraz strategia na lata 2008-2012

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=312799&p_query=&p_tr2=

Celem strategii jest uznanie kształcenia na odległość jako równorzędnej formy zdobywania wiedzy w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego. Więcej informacji 26.2 (strategia), 10.3 (program), 4.2 (tabela).

HISZPANIA

Do najistotniejszych dokumentów dotyczących kształcenia na odległość obowiązujących na szczeblu krajowym należą:

Ustawa o edukacji (LOE 2/2006, 3 maja, numer BOE 106 z 4/05/2010

http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-2006-7899

Rozdział II dotyczący organizacji kształcenia i uczenia się przez całe życie na wszystkich poziomach edukacyjnych, Art. 3, punkt 9 tym, którzy z różnych względów nie mogą uczęszczać regularnie do szkoły lub na uczelnię gwarantuje prawo do edukacji w formie kształcenia na odległość lub, kiedy istnieje taka potrzeba, wsparcie uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne.

Rozdział IV dotyczący organizacji etapu edukacyjnego kończącego się egzaminem *Bachillerato*

5. Jeśli wybór i zakres przedmiotów prowadzonych w danej szkole są ograniczone ze względów organizacyjnych, organ zarządzający szkołą powinien zapewnić uczniom możliwość nauki wybranego przedmiotu w innej szkole lub w formie kształcenia na odległość.

Rozdział VII dotyczący kształcenia językowego

Art. 60 o szkołach prowadzących naukę języka urzędowego

3. Organy zarządzające szkołą powinny włączyć kształcenie na odległość w ofertę szkół prowadzących naukę języka urzędowego.

Rozdział IX dotyczący kształcenia dorosłych

Art. 67 o organizacji kształcenia

2. Organizacja i metodyka nauczania dorosłych powinny być tworzone w oparciu o zasady samodzielnego uczenia się oraz powinny brać pod uwagę doświadczenie, potrzeby i zainteresowania słuchaczy. Edukacja powinna być prowadzona w trybie stacjonarnym lub na odległość.

Art. 69 o szkołach policealnych

3. Jest odpowiedzialnością organów zarządzających szkołą prowadzenie – w oparciu o technologie informacyjno-komunikacyjne – kształcenia na odległość w celu zapewnienia dorosłym możliwości ciągłego zdobywania wiedzy.

Dekret ustanawiający CIDEAD, czyli Ośrodek Innowacji i Rozwoju Kształcenia na Odległość (Boletín Oficial del Estado-BOE nr 252 z 20/10/1992)
http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-1992-23316

<http://cidead.cnice.mec.es/>

Działanie CIDEAD, podległego Ministerstwu Edukacji, polega na organizacji i koordynacji kształcenia na odległość na szczeblu krajowym. Do zadań ośrodka należą: ułatwianie dostępu do edukacji zarówno osobom dorosłym jak i dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym, które ze względów osobistych, społecznych, geograficznych lub innych nie mogą regularnie uczęszczać do szkoły (Art.1).

CIDEAD prowadzi kształcenie na poziomie szkoły podstawowej, średniej I i II stopnia, kształcenie zawodowe, naukę języka urzędowego, oraz edukację dorosłych (Art.2).

Otwarty i elastyczny system nauczania obejmuje odpowiednią adaptację programów nauczania, przyjęcie innowacyjnych modeli oceny, organizację zajęć w trybie modułowym, multimedialne materiały dydaktyczne, doradcze i pomocowe oraz, w najbliższej przyszłości, całkowite zarządzanie kształceniem *online* obejmujące doskonalenie zawodowe nauczycieli tego typu kształcenia w zakresie aplikacji narzędzi ICT w procesie dydaktycznym.

CIDEAD współpracuje ponadto ze Wspólnotami Autonomicznymi na mocy konkretnych uzgodnień dotyczących kształcenia na odległość. Należy jednak zauważyć, że hiszpański system edukacji jest systemem zdecentralizowanym, co oznacza zróżnicowanie obowiązujących regulacji i stopnia zaawansowania kształcenia na odległość w poszczególnych Wspólnotach.

Aby poszerzyć ofertę edukacyjną dla dorosłych, poszczególne wspólnoty zajęły się regulacją prawną kształcenia na odległość tej grupy słuchaczy. W związku z tym procesem ustanowione zostały podstawowa i średnia szkoła dla dorosłych. Więcej informacji na ten temat znaleźć można w punkcie 7.5.1.2 hiszpańskiego Dossier, w bazie danych Eurybase, www.eurydice.org

Szkolnictwo Wyższe

W 1972 r. na mocy Dekretu 3210/1972 powołano do życia Krajowy Uniwersytet Otwarty (UNED, www.uned.es). Po wydaniu w roku 2001 Ustawy o uniwersytetach (LOU), zatwierdzono dla UNED nowy statut opublikowany w kwietniu 2005 r. (Royal Decree 426/2005 z 5 kwietnia)

<http://www.boe.es/boe/dias/2005/04/16/pdfs/A13117-13128.pdf>

W roku 2007 zgodnie z poprawką do LOU (Act 4/2007) rozpoczęto proces adaptacji hiszpańskiego systemu edukacji do EOSW oraz, w Art. 8 tej poprawki, nakazano UNED wprowadzenie odpowiednich zmian w statucie w okresie nie dłuższym niż 3 lata.

<http://www.boe.es/boe/dias/2007/04/13/pdfs/A16241-16260.pdf>

UNED jest krajowym uniwersytetem publicznym, i jednocześnie obecnie największym w Hiszpanii, z liczbą 160 tys. studentów, ofertą edukacyjną obejmującą 26 możliwych ścieżek kariery oraz ponad 500 kursów umożliwiających rozwój zawodowy. Głównymi celami działalności uniwersytetu są: wysoka jakość kształcenia, edukacja nauczycieli oraz rozwój badań naukowych we wszystkich dziedzinach wiedzy.

WĘGRY

Ustawa o szkolnictwie wyższym (paragrafy 33, 55, 147)

Paragraf 33 (1) Kursy w ramach studiów wyższych mogą być oferowane w pełnym i niepełnym wymiarze lub jako kształcenie na odległość.

Paragraf 147 (41) Kształcenie na odległość definiuje się jako szczególną formę edukacji przy zastosowaniu narzędzi ICT oraz metod dydaktycznych opartych na interaktywnym kontakcie ucznia z nauczycielem oraz samodzielnej pracy ucznia, gdzie liczba konsultacji wynosi mniej niż 30% zajęć na studiach prowadzonych w pełnym wymiarze.

Ustawa o kształceniu dorosłych

Paragraf 16 (1) Kształcenie dorosłych może być prowadzone wyłącznie w oparciu o program nauczania. Program nauczania powinien opisywać:

d) metody kształcenia (praca indywidualna i w grupach, kształcenie na odległość, itp.)

Paragraf 18 Kształcenie dorosłych może również przyjąć formę otwartej edukacji i kształcenia na odległość.

Ustawa określa cechy edukacji otwartej i kształcenia na odległość pod względem metodologicznym.

Paragraf 29 Kształcenie dorosłych prowadzone w formie edukacji otwartej lub kształcenia na odległość jest oparte na stosowaniu narzędzi ICT, a także metod dydaktycznych opartych na interaktywnym kontakcie słuchacza i nauczyciela oraz na samodzielnej pracy słuchacza. Okres trwania tego typu kształcenia, jak również formy sprawdzania postępów oraz ukończenie kształcenia pozostaje w gestii placówki kształcenia dorosłych i zawarte jest w umowie o kształceniu dorosłych.

GRECJA

Grecka legislacja dostępna w Eurybase dotycząca kształcenia na odległość obejmuje następujące akty prawne (wszystkie dostępne wyłącznie w języku greckim):

Prawo nr 3369/2005 (Dziennik Rządowy 171 A'/6 – 7 - 2005) "**Systematyzacja Uczenia się Przez Całe Życie i Innych Typów Kształcenia.**" Akt ten wymienia, między innymi, Ośrodek Uczenia się Przez Całe Życie na Odległość działający pod nadzorem Ministerstwa Edukacji, Uczenia się Przez Całe Życie i Spraw Religijnych.

Prawo nr 2083/1992 (GG 159 A'/21 – 9 – 1992) "**Modernizacja Szkolnictwa Wyższego**". Akt ten stanowił podstawę do utworzenia Greckiego Uniwersytetu Otwartego (artykuł 27) i został zmieniony poprzez wprowadzenie Prawa nr 2552/1997 (GG 266 A' /24 – 12 - 1997) "Grecki Uniwersytet Otwarty i Inne Formy Kształcenia" (artykuły 1 to 11). Prawo dotyczące Greckiego Uniwersytetu Otwartego zostało kilkakrotnie zaktualizowane poprzez uchwalenie następujących aktów prawnych: Prawa nr 2817/2000 (GG 78 A'/14 – 3 – 2000) "Edukacja Osób ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi oraz Inne Formy Kształcenia" (artykuł 14), Prawa nr 3027/2002 (GG 152 A'/28 – 6 – 2002 "Organizacja Budynków Szkolnych w Szkolnictwie, Szkolnictwie Wyższym i w Innych Formach Kształcenia" (artykuł 3), oraz Prawa 3260/2004 (GG 151 A'/6 – 8 – 2004) "Organizacja Procedury Zatrudniania w Administracji Publicznej" (artykuł 13).

PORTUGALIA

W Portugalii kształcenie na odległość stanowi krajowy priorytet, zgodnie z którym dzieci i młodzież mają dostęp do edukacji i możliwości rozwoju podstawowych umiejętności dzięki ukończeniu kształcenia obowiązkowego.

Utworzony w 2009 r. projekt "Escola Móvel" miał pełnić funkcję szkoły publicznej, która działa w oparciu o e-learning. Już w roku 2010 projekt został anulowany przez Dekret nr 812/2010 z 26 sierpnia, jednak oferta edukacyjna została podtrzymana. Przyjąwszy nieco inną formę, kształcenie na odległość stało się wówczas domeną szkół publicznych odpowiedzialnych od tej pory za prowadzenie tego typu kształcenia. Wznowiony projekt otrzymał nową nazwę "Kształcenie na odległość dla migrantów" (*Ensino à Distância para a Itinerância*).

Kształcenie na odległość dorosłych jest organizowane przez podmioty prywatne.

Escola Móvel

http://www.escolamovel.min-edu.pt/escola_scola.html

Rozporządzenie nr 835/2010 z 31 lipca

<http://dre.pt/pdf1sdip/2009/07/14700/0497004972.pdf>

Kształcenie na odległość dla migrantów

<http://www.min-edu.pt/np3/5083.html>

Rozporządzenie nr 812/2010 z 26 sierpnia

<http://dre.pt/pdf1sdip/2010/08/16600/0370703707.pdf>

Kształcenie na odległość w szkolnictwie wyższym

http://www.uab.pt/web/guest/english/the_university

Regulacja nr 393/2009 z 30 września

http://www.uab.pt/c/document_library/ge_upld=11401

Ustawa o edukacji

Ustawa nr 46/86, z 14 października

http://www.dges.mctes.pt/NR/rdonlyres/2_es4686.pdf

Ustawa nr 115/97, z 19 września

http://republico.estv.ipv.pt/~mac/faire_cao/08.pdf

Ustawa nr 49/2005, z 30 sierpnia

http://devel.mctes.pt/archive/doc/l_2005.049.pdf

NIEMCY

Kształcenie na odległość prowadzące do uzyskania kwalifikacji na poziomie wyższym czy kwalifikacji zawodowych jest prowadzone przez podmioty publiczne.

Aby zapobiegać nieuzasadnionym roszczeniom finansowym, Federalne Ministerstwo Edukacji i Nauki wydało "Ustawę o ochronie uczestników kształcenia na odległość" (*Gesetz zum Schutz der Teilnehmer am Fernunterricht*), dostępną w jęz. niemieckim:

<http://www.bundesrecht.juris.de/fernusq/BJNRo25250976.html>

Inne dodatkowe informacje w jęz. angielskim mogą być znalezione w punkcie 7.5 krajowego dossier "System Edukacji w Federalnej Republice Niemiec 2008" dostępnej pod adresem: <http://www.kmk.org/dokumentation/das-bildungswesen-in-der-bundesrepublik-deutschland/dossier-englisch/publikation-zum-download.html>

Organizacja kształcenia na odległość na poziomie akademickim regulowana jest statutami poszczególnych uczelni wyższych.